

به نام خدا

اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های غیر واگیر

ویراست سوم - ۲۰۱۰

ترجمه دکتر حسین صباغیان

(استاد اپیدمیولوژی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران)

از انتشارات انجمن بهداشت ایالات متحده آمریکا

انتشارات گپ



E.mail: gapnashr@gmail.com

کتابخانه مرکزی کتابخانه ملی ۱۳۹۰

کتابخانه مرکزی کتابخانه ملی ۱۳۸۸

کتابخانه مرکزی کتابخانه ملی ۱۳۸۶

www.gapnashr.com

سرشناسه: رمینگتن، باتریک ال، ۱۹۵۴ - م.
عنوان و نام پدیدآور: اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های غیرواگیر/
نویسندگان [صحیح: ویراستاران] باتریک رمینگتن، راس براونسون،
مارک واگنر؛ ترجمه حسین صباغیان.
مشخصات نشر: رشت: گپ، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۴۸۶ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۹۷-۱۰-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: Chronic disease epidemiology and control, 3rd ed, 2010.
یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.
یادداشت: نمایه.
موضوع: بیماری‌های مزمن - همه گیرشناسی
موضوع: بیماری‌های مزمن - ایالات متحده - همه گیرشناسی
موضوع: بیماری‌های مزمن
موضوع: بیماری‌های مزمن - پیشگیری
شناسه افزوده: راس سی، ۱۹۵۷ - م.
شناسه افزوده: Brownson, Ross C.
شناسه افزوده: واگنر، مارک وی، ۱۹۷۲ - م.
شناسه افزوده: Wegner, Mark V.
شناسه افزوده: صباغیان، حسین، ۱۳۱۴ - مترجم
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۸/۹۸۶۴۴/۶
رده‌بندی دیویی: ۶۱۴/۴۲۷۳
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۶۶۷۶۴

اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های غیر واگیر

نویسندگان	دکتر باتریک رمینگتن، دکتر راس براونسون، دکتر مارک واگنر
ترجمه	دکتر حسین صباغیان
ناشر	گپ (گروه بهداشت و علوم پزشکی)
صفحه‌آرایی	هنر و اندیشه
نوبت و سال چاپ	اول - ۱۳۹۳
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه (وزیری - ۴۸۶ صفحه)
قیمت	۲۵،۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۹۷-۱۰-۳
آدرس ناشر و سفارشات:	۱- تهران - صندوق پستی ۵۹۹۴ - ۱۴۱۵۵، تلفکس: ۶۶۴۳۷۲۳۲
	۲- رشت - خ حاجی آباد - تلفکس: ۳۲۲۴۴۳۱۵ - ۱۳
مراکز پخش و ارسال پستی کتاب:	نشر گپ مرکز فروش اینترنتی w.w.w.gapnashr.com و ارسال پستی ۶۶۴۳۷۲۳۲ - ۰۲۱

با خرید اینترنتی از تخفیف ویژه برخوردار شوید

طبق قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان، هرگونه کپی‌برداری، تکثیر کلی یا جزئی از مطالب کتاب، بدون اجازه‌ی ناشر، پیگرد قانونی را به همراه دارد.

دیباجه ناشر

از انجمن بهداشت عمومی امریکا، در گذشته کتاب "راهنمای کنترل بیماری‌های واگیردار در انسان" توسط آقای دکتر حسین صباغیان، استاد اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ترجمه و بارها منتشر و در سال ۱۳۸۰ نیز برنده جایزه کتاب سال شد؛ حال بخش بیماری‌های غیر واگیر این سری نیز توسط این استاد فرهیخته به زبان فارسی برگردانده شده است.

اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های غیر واگیر موضوعی است که به سرعت در حال گسترش است. هزینه‌های سرسام‌آور بیماری‌های غیر واگیر و پیش‌بینی رشد جمعیت سال‌خوردگان در کشورها و کم‌توجهی دولت‌مردان به این موضوعات سبب گسترش بیماری‌های غیر واگیر شده است. در این خصوص روش‌های کنترل و پیش‌گیری و حتی رفتار دست‌اندرکاران کشورهای پیشرفته می‌تواند الگویی مناسب برای انتخاب راه‌های میان‌بر برای دست‌اندرکاران و مسئولان بهداشتی کشورمان در کاهش هزینه‌های درمانی بیماری‌های غیر واگیر گردد.

در این کتاب بهترین راه‌های پیش‌گیری و کنترل مهم‌ترین بیماری‌های شایع شده اخیر و همچنین عوامل خطر آن‌ها ارائه و روش‌های تحلیل عوامل خطر نیز شرح داده شده است؛ از خطرهای شیوه زندگی مانند سیگار کشیدن و تغذیه ناسالم، وجود امکانات پیاده‌روی و محیط‌های سالم بازی کودکان، دسترسی به مراکز خرید و داشتن کار مناسب، وجود وسایل ترابری عمومی، مراکز آموزشی مناسب تا چگونگی فرایندهای فیزیولوژیک یا روان‌شناختی عامل‌های خطر که همگی می‌توانند در گرفتاری به بیماری‌های غیر واگیر (قلب و عروق، سرطان‌ها، تنفسی، آسیب‌های روانی و غیر واگیر عصبی، آرتریت، کبد و کلیه و...) نقش داشته باشند.

اگر چه در تهیه این کتاب در آغاز مخاطبان آمریکایی در نظر بوده‌اند، اما از نمونه‌های موجود در سراسر جهان بهره‌برداری شده است و نویسندگان و مترجم کتاب بر این باورند که روش‌های برخورد با این بیماری‌های غیر واگیر می‌تواند در دیگر کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت بهره‌برداری گردد.

انتشارات گپ امیدوار است با انتشار چنین منابع علمی معتبر بین‌المللی، در ارتقای دانش و توجه بیشتر دست‌اندرکاران خدمات بهداشتی و نظام آموزش سلامت کشور گامی کارا برداشته و توجه بیشتر دولت‌مردان، استادان و دانشجویان میهنمان را سبب گردد.

غ.ا. علیزاده
مدیر انتشارات گپ

فهرست مطالب

فصل سوم: روش‌های مداخله در کنترل

بیماری‌های غیر واگیر	۶۷
مقدمه	۶۷
عوامل چندگانه تعیین کننده بیماری‌های غیر واگیر	۶۸
نمونه‌هایی از رویکردهای برنامه‌ریزی برای سلامت جامعه ...	۸۸
خلاصه	۹۳

فصل چهارم: برنامه‌های پایش در بیماری‌های

غیر واگیر	۹۵
مقدمه	۹۵
منابع جمع‌آوری اطلاعات	۹۷
تحلیل و تفسیر داده‌ها	۱۰۳
توزیع اطلاعات	۱۰۶
نتیجه	۱۰۹

بخش دوم: بعضی از عوامل خطر در بیماری‌های غیر واگیر

فصل پنجم: مواد دخانی	۱۱۳
مقدمه	۱۱۳
اهمیت	۱۱۳
بیماری‌زایی	۱۱۷
اپیدمیولوژی	۱۲۰
عوامل خطر	۱۲۵
پیشگیری و کنترل	۱۳۰
نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله در ایالات متحده آمریکا	۱۳۵
زمینه‌های پژوهش و اقدام‌های آینده	۱۴۱

فصل ششم: تغذیه و رژیم غذایی

مقدمه	۱۴۵
اپیدمیولوژی توصیفی	۱۵۲

دباجه	۹
مقدمه	۱۱

بخش اول: رویکرد سلامت به بیماری‌های غیر واگیر

فصل اول: نکات جاری و چالش‌های مطرح در

کنترل بیماری‌های غیر واگیر	۱۵
مقدمه	۱۵
تعریف بیماری‌های غیر واگیر	۱۸
اهداف برنامه‌های کنترل بیماری‌های غیر واگیر	۲۰
تعریف پیشگیری و کنترل	۲۱
امکانات و تأثیرات	۲۳
اولویت‌ها و راهبردها	۲۴
هزینه تامین خدمات سلامت و دسترسی به آن‌ها	۲۵
مشکلات جاری کنترل بیماری‌های غیر واگیر	۲۶

فصل دوم: روش‌های پژوهش اپیدمیولوژی

بیماری‌های غیر واگیر	۳۷
مقدمه	۳۷
هدف	۳۷
اپیدمیولوژی توصیفی: توصیف بار و توزیع بیماری در جامعه ..	۴۱
اپیدمیولوژی تحلیلی: جستجوی عوامل خطر بیماری	
غیر واگیر	۴۸
خطر متناسب به جمعیت	۵۷
دیگر کاربردهای اپیدمیولوژی در کنترل بیماری‌های	
غیر واگیر	۵۹
نتیجه	۶۵
منابع اضافی برای مطالعه	۶۵

۲۲۸	اهمیت
۲۳۰	بیماری‌زایی
۲۳۲	اپیدمیولوژی
۲۳۸	عوامل بیماری
۲۴۲	پیشگیری و کنترل
۲۴۹	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله
۲۵۳	زمینه‌های پژوهشی آینده

فصل یازدهم: پرفشاری خون

۲۵۷	مقدمه
۲۵۸	بیماری‌زایی
۲۵۹	اهمیت پرفشاری خون
۲۶۲	اپیدمیولوژی
۲۶۶	عوامل خطر
۲۶۹	پیشگیری و کنترل
۲۶۹	پیشگیری در سطح فردی

فصل دوازدهم: افزایش کلسترول خون

۲۷۷	مقدمه
۲۸۰	اپیدمیولوژی
۲۸۱	عوامل خطر
۲۸۳	پیشگیری و کنترل
۲۸۹	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله
۲۹۰	زمینه پژوهشی‌های آینده

بخش سوم: بیماری‌های غیر واگیر مهم

۲۹۳	فصل سیزدهم: بیماری‌های قلب و عروق
۲۹۳	مقدمه
۲۹۴	اهمیت
۲۹۵	بیماری‌زایی
۲۹۶	اهمیت
۲۹۶	بیماری‌زایی
۲۹۶	اپیدمیولوژی
۲۹۹	عوامل خطر

۱۵۵	عوامل موثر در انتخاب تغذیه ناسالم
۱۶۰	پیشگیری و کنترل
۱۶۳	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله
۱۶۴	زمینه پژوهشی‌های آینده

فصل هفتم: فعالیت‌های فیزیکی

۱۶۹	مقدمه
۱۷۰	پیامدهای بی‌تحرکی
۱۷۳	فراوانی حرکات فیزیکی (ورزش) نزد افراد جامعه
۱۷۷	توزیع جغرافیایی
۱۷۸	عوامل خطر موثر در ورزش نکردن
۱۷۹	برنامه‌های مداخله‌ای
۱۸۲	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله‌ای
۱۸۴	زمینه‌های پژوهشی‌های آینده

فصل هشتم: نوشابه‌ها الکلی

۱۸۷	مقدمه
۱۸۷	اهمیت مصرف نوشابه‌های الکلی
۱۹۰	بیماری‌زایی
۱۹۲	اپیدمیولوژی
۱۹۸	عوامل خطر
۲۰۱	پیشگیری و کنترل
۲۰۶	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله
۲۰۸	زمینه‌های بیشتر برای پژوهش در آینده

فصل نهم: چاقی و چاقی مفرط

۲۱۱	مقدمه
۲۱۱	اهمیت
۲۱۴	بیماری‌زایی
۲۱۵	اپیدمیولوژی توصیفی
۲۱۷	عوامل خطر
۲۱۸	پیشگیری و کنترل
۲۲۴	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله
۲۲۵	زمینه پژوهشی‌های آینده
۲۲۷	فصل دهم: بیماری قند
۲۲۷	مقدمه

بیماری انترستیشیال ریوی.....	۳۷۶
بیماری‌های شغلی دستگاه تنفس.....	۳۷۸
پنوموکونیوز کارگران ذغال سنگ.....	۳۷۹
سلیکوز.....	۳۸۱
آزبستوزیس.....	۳۸۳
بایسینوز.....	۳۸۵
آسم شغلی.....	۳۸۶
بیماری‌های ریوی غیر واگیر مرتبط با مواجهه با گرد و غبارهای آلی.....	۳۸۹
فصل شانزدهم: اختلالات روانی	۳۹۱
اهمیت.....	۳۹۱
بار آسیب‌های روانی بر سلامت جامعه.....	۳۹۱
بیماری‌زایی.....	۳۹۵
اپیدمیولوژی.....	۳۹۶
تعیین‌کننده‌های بیماری‌های روانی.....	۳۹۸
پیشگیری و کنترل - براساس شواهد موجود.....	۴۰۱
نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله‌ای.....	۴۰۱
زمینه برنامه‌های پژوهشی آینده.....	۴۰۳
فصل هفدهم: اختلالات عصبی	۴۰۷
مقدمه.....	۴۰۷
ای‌پی‌سی.....	۴۱۰
بارکینسون.....	۴۱۳
آلزایمر و زوال عقل.....	۴۱۵
فلج مغزی.....	۴۱۷
در خودماندگی (اُتسم).....	۴۱۸
اسکلروز آمیوتروفیک جانبی و بیماری نورون‌های عصبی (بیماری لوگاریک).....	۴۲۰
ام - اس (اسکلروز چندتابی).....	۴۲۲
سندرم گولین باره.....	۴۲۵
سندرم تیک و تورِت.....	۴۲۶
ضربه‌های مغزی.....	۴۲۸
آسیب‌های ستون فقرات "نخاعی".....	۴۲۹
کاستی توجه و بیش‌فعالی.....	۴۳۰

پیشگیری و کنترل.....	۳۰۵
نمونه‌هایی از برنامه مداخله‌ای.....	۳۰۶
زمینه پژوهش‌های آینده.....	۳۰۹
بیماری‌زایی.....	۳۱۱
اپیدمیولوژی.....	۳۱۱
عوامل خطر.....	۳۱۳
پیشگیری و کنترل.....	۳۱۶
نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله‌ای اجرا شده بر پایه شواهد موجود.....	۳۱۷
زمینه‌هایی برای پژوهش‌های آینده.....	۳۱۷
نارسایی قلب.....	۳۱۸
بیماری سرخرگ‌های خارج قلبی.....	۳۲۳
فصل چهاردهم: سرطان‌ها	۳۲۷
مقدمه.....	۳۲۷
بیماری‌زایی.....	۳۳۰
سرطان ریه.....	۳۳۳
سرطان کولون و رکتوم.....	۳۳۸
سرطان پستان.....	۳۴۱
سرطان کُل رحم.....	۳۴۶
سرطان پروستات.....	۳۴۹
لنفوما.....	۳۵۰
لوسمی.....	۳۵۲
سرطان مثانه.....	۳۵۳
سرطان دهان و فارنکس.....	۳۵۴
ملانومای پوست.....	۳۵۵
فصل پانزدهم: بیماری‌های غیر واگیر ریه	۳۵۷
مقدمه.....	۳۵۷
اهمیت.....	۳۵۷
بیماری‌زایی.....	۳۶۰
آسم.....	۳۶۱
بیماری انسدادی مزمن دستگاه تنفس.....	۳۶۸
سیستیک فیبروز.....	۳۷۳
تنگی نفس هنگام خواب.....	۳۷۵

۴۶۲	هپاتیت C
۴۶۶	بیماری کبد چرب غیر الکلی
۴۶۹	سرطان سلولی کبد
۴۷۱	هموکروماتوز

فصل بیستم: بیماری‌های کلیه

۴۷۳	مقدمه
۴۷۳	پاتوفیزیولوژی
۴۷۵	اهمیت
۴۷۶	اپیدمیولوژی
۴۷۸	عوامل خطر
۴۷۹	پیشگیری و کنترل
۴۷۹	غربالگری
۴۸۳	نمونه‌هایی از برنامه‌های مداخله‌ای
۴۸۴	زمینه پژوهش‌های آینده

۴۳۲	سندرم تونل کارپ
۴۳۲	کمردرد
۴۳۳	سردرد میگرنی و سردرد تنش‌دار

فصل هیجدهم: آرتریت و سایر بیماری‌های

۴۳۷	استخوانی و عضلانی
۴۳۷	مقدمه
۴۳۹	استوآرتریت
۴۴۳	آرتریت رماتیسمی
۴۴۴	نقرس
۴۴۵	استئوپروز (پوکی استخوان)

فصل نوزدهم: بیماری‌های غیر واگیر کبد

۴۵۱	مقدمه
۴۵۴	کبد الکلی
۴۵۷	هپاتیت A
۴۵۹	هپاتیت B

دیباچه

کمتر روزی است که خبری از چگونگی تاثیر هزینه‌های خدمات پزشکی برای برطرف کردن مشکلات فوری ما در زندگی پر رقابت آمریکایی و یا هزینه خدمات بیمه سلامت سالمندان در رسانه‌های عمومی نوشتاری و گفتاری وجود نداشته باشد. هر روز این واقعیت که مصرف منابع مالی و انسانی کشور در جهت مراقبت از بیماری‌های غیر واگیر رو به افزایش است، بیشتر خودنمایی می‌کند. بیمارهای غیر واگیر از بیماری‌های شایع بوده و هزینه‌های رسیدگی به آن‌ها با تهیه وسایل تشخیصی و شیوه‌های درمانی بهتر نیز رو به افزایش است. بنابراین برای کاهش حجم خدمات سلامت و موفقیت هر چه بیشتر در پیش‌گیری از این بیماری‌ها، ضروری است سیاست‌گذاری موثری در برنامه سلامت پی‌ریزی شود.

در این کتاب یک تصویر عمومی از بیماری‌های غیر واگیر شایع و بهترین راه‌های پیش‌گیری و کنترل مهمترین آن‌ها و همچنین عوامل مهم خطر آن‌ها داده شده است. نویسندگان فصل‌های مختلف کتاب به بسیاری از برنامه‌های کنترل و یا کاهش شدید شیوع این بیماری‌ها، که در اثر برنامه‌های مداخله‌ای موفق صورت گرفته است، با جزییات کامل اشاره کرده‌اند. شواهد موجود نشان می‌دهد که بسیاری از فرصت‌های طلایی به دست آمده در زمینه چگونگی برخورد با این بیماری‌های تحلیل برنده، در اثر محدودیت منابع و یا نبودن اراده سیاسی، به هدر رفته است.

برای پیش‌گیری بیماری‌های غیر واگیر لازم است که درک عمیقی از عوامل خطر آن‌ها داشته و به خوبی تحلیل شده باشند. در این کتاب شیوه‌های تحلیل این عوامل خطر به طور کامل مورد بحث قرار گرفته است. افراد معمولاً در اثر کمبود خدمات پزشکی به بیماری‌های غیر واگیر مبتلا نمی‌شوند، بلکه شبکه‌ای از عوامل میزبانی و محیطی در ایجاد این نوع بیماری‌ها موثر است. مخاطرات شیوه زندگی مثل سیگار کشیدن و تغذیه ناسالم، شرایط محیط زندگی از نظر وجود امکانات پیاده‌روی و محیط‌های سالم برای بازی و تفریح کودکان، دسترسی به مراکز خرید مواد غذایی، داشتن شغل مناسب، وجود وسایل نقلیه عمومی و مراکز آموزشی مناسب که به بهبود سلامت مردم یاری می‌دهد، همگی نقش تعیین کننده‌ای در ابتلا به بیماری‌های غیر واگیر دارند.

با گذشت زمان این نکته هر چه بیشتر روشن می‌شود، که اختلاف در امید به زندگی نزد گروه‌های اقلیت و اکثریت، گروه‌های محروم اقتصادی و ثروتمندان به شدت متأثر از میزان شیوع و شدت بیماری‌های غیر واگیر نزد آن‌ها است. کوشش‌هایی که برای از بین بردن این اختلاف‌ها صورت می‌پذیرد باید بر پیش‌گیری از بیماری‌های غیر واگیر متمرکز گردد. باید به عنوان بخشی از این برنامه اجرایی، به تقویت جوامع به منظور تدارک محیط‌های اجتماعی و ورزشی برای گروه‌هایی که در معرض بیشترین خطر هستند، پرداخته شود. متأسفانه پیر شدن جمعیت دشواری‌های مدیریتی و بودجه‌ای فراوانی برای تامین خدمات سلامت ایجاد می‌کند. در چنین حالتی تنها راه حل‌های ابتکاری در برخورد با این دشواری‌ها خواهد بود.

در این کتاب کوشش بر این شده که در نظام سلامت همگانی راهبردهای مناسب برای پیش‌گیری از بیماری‌های غیر واگیر به شیوه‌ای تنظیم گردد که در ضمن توانایی در کاهش بار رو به فزونی این بیماری‌ها بر نظام آرایه خدمات سلامت در بهبود پیامدهای این خدمات تاثیر توجه‌پذیری داشته باشد. از آنجایی که هر دو نظام خدمات سلامت عمومی و پزشکی بالینی در کارا بودن این اقدام‌ها تاثیر دارند، همکاری نزدیک این دو گروه خدماتی بسیار ضروری است. متأسفانه نظام خدمات سلامت همگانی برای اجرای رسالت خود در تدارک حد مطلوبی از سلامت برای افراد جامعه از طریق پیش‌گیری با کمبود منابع مالی و انسانی مواجه است.

کاهش بیماری‌ها، پراکندگی توزیع و هزینه آن‌ها و همچنین بهبود کیفیت زندگی در گروهی شدت بخشیدن به یک نظام کارای خدمات سلامت بوده که مبارزه با بیماری‌های غیر واگیر از اهداف اصلی آن است. محتوای این کتاب بر پایه رسیدن به این هدف تنظیم شده و مبارزه با بیماری‌های واگیر را در مرکز اولویت‌های خود قرار داده است.

James S. Marks, M.D., M.P.H.
Janet L. Collins, Ph.D.

www.ketab.ir